

LBRIS

We know
books

Colecția Biografie & Jurnale

Lector: Nicoleta Arsenie

Introducere text și corectură: Elisabeta Postelnicu

Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu

Coperta: Florin Afloarei

Editura IDEEA EUROPEANĂ

O.P. 22, C.P. 113, București, 014780

Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618

Comenzi carte prin poștă:

Tel.: 021-2125692

E-mail: office@ideeaeuropeana.ro

www.ideeaeuropeana.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POSTELNICU, GHEORGHE

Portretul unui martir : măreția lui Voiculescu /
Gheorghe Postelnicu ; cu o postf. de Ion Caraion. - București :
Idea Europeană, 2025

ISBN 978-630-333-111-9

I. Caraion, Ion (postf.)

821.135.1.09

Carte cofinanțată de COPYRO – Societate de
Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor.

Gheorghe Postelnicu

Portretul unui martir

Măreția lui Voiculescu

Cu o postfață de Ion Caraion

București, 2025

Cuprins

Cum l-am cunoscut pe Voiculescu	5
Cuvânt-înainte	7

Partea întâi

UN FIU ASCULTĂTOR, UN SOȚ EXEMPLAR,
UN TATĂ BUN 1884-1946

Capitolul 1. Ascendenții	12
Capitolul 2. Hanul cu urși. Legendă și realitate	20
Capitolul 3. Un copil fericit	32
Capitolul 4. Elevul Voicu C. Vasile	39
Capitolul 5. Ambianța plaiurilor natale	51
Capitolul 6. Student medicinist	60
Capitolul 7. Un roman sentimental	66
Capitolul 8. Pe frontul din Moldova. Academia Bârlădeană	83
Capitolul 9. Vasile Voiculescu și Alexandru Vlahuță	98
Capitolul 10. La București. Apoteoza poeziei	103
Capitolul 11. Activism stăruitor	107
Capitolul 12. Misionar social și medic sfătuitor	120
Capitolul 13. Vasile Voiculescu și Casa Regală	130

Capitolul 14. Prietenii literare. Gândirismul.	
„Poeme cu îngerii”.....	137
Capitolul 15. „Destin”	158
Capitolul 16. „Urcuș” și „Întrezăriri”	170
Capitolul 17. Călător pe drumuri de munte	182
Capitolul 18. Robul sacrificat al familiei	196
Capitolul 19. Singur.....	203

Partea a doua

LA APUSUL VIETII 1947-1963

Capitolul 1. Omul cultural	210
Capitolul 2. Vasile Voiculescu și Radiodifuziunea Română. Publicistica.....	214
Capitolul 3. Proza. Periplu critic.....	223
Capitolul 4. „Zahei Orbul”. Nuvelă sau roman?	281
Capitolul 5. Dramaturgia	306
Capitolul 6. Ultimele sonete.....	333
Capitolul 7. Indezirabilul Voiculescu. Rugul Aprins.....	350
Capitolul 8. La Jilava și Aiud.....	362
Capitolul 9. Cauzele morții.....	387
Capitolul 10. Vasile Voiculescu în ediții definitive ...	402
Capitolul 11. O lucrare bibliografică monumentală.....	420
Capitolul 12. Un om între oameni. Măreția lui Voiculescu	429
Capitolul 13. Casa Memorială.....	437
Capitolul 14. V. Voiculescu – autografe și dedicații.....	447
În loc de concluzii: controverse biografice Vasile Voiculescu.....	451
Postfață (din volumul „Recenzii și profiluri literare”, 1987)	457

Gheorghe POSTELNICU, născut și domiciliat în localitatea Pârscov, de pe Valea Buzăului, este critic și istoric literar, prozator și cunoscut voiculescolog. Fondatorul, în 2012, al revistei de știință și cultură ÎNTREZĂRIRI.

Lucrări mai importante:

„Viața și opera lui Vasile Voiculescu”, „Repertor lexicografic Vasile Voiculescu”, „Vechi familii pârscovene”, „Jurnal pârscovean”, „Dicționarul dascălilor pârscoveni”, „Vasile Voiculescu, povestea vieții”, „Tânărul Voiculescu între medicină și literatură”, „Lumina cuvintelor”, „Opera lui Ion Gheorghe”, „Ultimul poet dac”, „O pată de sânge intelectual. Ion Caraion, povestea vieții”.

Romane: „Vâsla de sare”, „Tânărul Veronel”, „Minunata Adela”, „Speranța”.

I s-ar potrivi autoportretul scris de Voiculescu despre sine: „Lăsați-l, nimeni să nu-l știe, / Un biet bătrân mocrind sub praf, / O biată umbră pe hârtie, / Mai tristă ca un epitaf...”

Cum l-am cunoscut pe Voiculescu

Pe la 25 de ani, Dile a început să se amestece în viața mea spirituală. A devenit mentor, model de conduită socială și artistică. Versurile sale, editate constant după 1970, au fost alinare pentru zilele tulburi. Cunoșteam puține episoade din viața lui, membrii familiei sale rămâneau o enigmă dezlegată cu prudență de nepoata Marioara, din Pârscov. Ea și-l amintea pe bunicul Filipache, fratele mai mare al scriitorului. Treceam zilnic, în drum spre gimnaziu, prin fața casei Băcanilor, pe când clădirea hanului ruinat era perimetrul primejdios în care nu trebuia să călcăm. Pe locul nașterii scriitorului am intrat târziu, când prietenia cu frumoasa Marioara Voiculescu a devenit mai temeinică. Drugi de lemn propteau streășina gata să cadă. Pentru elevul-cititor Postelnicu, poetul Voiculescu era o mândrie, o glorie locală, și cele mai emoționante clipe ale anilor de liceu au fost atunci când profesorul de română, tânărul Ion Diaconu, m-a pus să vorbesc despre poet. Am spus și eu ce știam, trecând sub tăcere persecuțiile politice și sfârșitul tragic. Aveam „Gânduri albe”, prețioasa antologie a lui Victor Crăciun, de care nu m-am mai despărțit niciodată. Multe din cele aflate mai târziu m-au revoltat.

Cei care l-au zărit pe medic la Pârscov nu i-au putut cunoaște sufletul cu grăunțele de Duh sfânt, și nu l-au prețuit îndeajuns. Învățătorii și preoții satului, cei mai mulți cu o cultură inferioară, s-ar fi simțit stânjeniți în compania acestui om deosebit de instruit.

Sunt astăzi în țară inimi care tresar când primesc muzica sfântă a versurilor sale, dar poetul și urmașii săi nu se mai pot bucura de sfioasa mângâiere. Revista ÎNTREZĂRIRI va continua să-i înalțe monumente în suflet și în gând, până când timpul hain va risipi în uitare colbul operei sale. În timpul „Zilelor Voiculescu”, dinspre livezile îngălbenite de pe Gorgane licărește un tril de pri-vighetoare. Melancolia aceasta, de bună seamă că o avea și Dile când zăbovea în trecut, dar regretele și părerile de rău sunt fără rost și rareori aduc mângâiere. La pârleazul din fundul grădinii l-am zărit aieva, flăcăiaș sprinten, cu trupul subțirel, cu o cămașă albă și cu o cruciuliță la gât. Oftatul toamnei se strecura ca un murmur prin livezi. Sub șoproane stăteau stivuite lucruri ciudate, vârtelnițe și urzitoare, putineie și stative, alături de mere galbene și roșii. Din toate izvora o mireasmă dulce. Iată: băiatul mușcă dintr-un fruct zemos și cu părere de rău, ca într-o altă închipuire, privește frunzele care se desprind de ramuri. Încărcat de frumusețe păsește pe malul iazului până la trăsura doldora de bagaje. Făgăduiește tărâmului dintre ape să se întorcă...

În fiecare toamnă, când se aud cârdurile de cocori, admiratorii din Buzău și din țară vin la Pârscov să vadă pridvorul împodobit cu mâna Maicii Domnului și prundul nesfârșit spre care privește poetul din bronzul lui Oscar Han: un bărbat frumos, cu barba și părul alb, cu zâmbet darnic...

Cuvânt-înainte

Cu ani în urmă, printr-o întorsătură a vieții, când am intensificat documentarea în satul natal al lui Vasile Voiculescu și al nostru, areal geografic și sentimental și al altor oameni de știință și cultură (Constantin M. Drăgan, Gheorghe Stroe, Marius Adrian Nicoară, Ovidiu Cameliu Petrescu, Cristinel Pompiliu Popa, Ion Potlogea, Ștefan Bârsănescu, Eugen Târcoveanu, Ion Lungu, Florian Colceag, Elena Otavă), ne-am propus să secăm toate izvoarele, însoțiți fiind de o atenție admirativă, decentă și folositoare prin faptul că ne-a purtat mai departe până astăzi, când putem consemna a șasea lucrare despre viața și opera marelui medic și scriitor. Neliniștea căutărilor și interpretărilor s-a desfăcut ca un evantai, știind că „Cel care caută nu are odihnă până nu găsește. Găsind, se va tulbura. Tulburat, se va minuna. Minunându-se, va domni asupra întregului. Domnind, va dobândi Repaosul.”

Din această perspectivă, nu am putut, nici de astă dată, să separăm poetul, prozatorul, dramaturgul, publicistul, gânditorul și omul, fără să-i fragmentăm și să-i acoperim imaginea, mai presus de anistorie, metafizică și teologie, Voiculescu devenind un model care a salvat

postum destine literare, deoarece cum altfel s-ar putea explica renașterea poeziei religioase după 1990, redescoperirea filonului gândirismului și a ortodoxismului interbelic? În urmă cu mulți ani, demontând anumite fantezii biografice imaginate de plâsmuitorii exaltați ai anilor '70, consolidând, la rândul nostru, momentele veridice din viață și operă, am afirmat că Vasile Voiculescu a avut un destin social tipic pentru copilul de la țară, înnobilit de școală și de învățătură, rămânând, până la sfârșitul vieții, un domn sfios, cu o memorie extraordinară, cu o cultură și cu o informație științifică impecabile, însușiri nelăsate la vedere. În privința ascendenței biologice a familiei sale, coborând cronologia cu 200 de ani, am găsit numai rădăcini românești, lucru mai rar întâlnit la artiștii începutului de secol XX, încât suntem fericiți că putem să încrustăm aici numele întemeietorilor uneia dintre cele mai vechi familii pârscovene: postelnicul Nicolae și Arghira Davidescu, Ion Hagiș și Stoiana Cocenescu. Am stărui, ca de fiecare dată, asupra dispunerii materialului monografic în capitole, inegale ca suprafață, iar pentru a ușura lectura, câtă va fi, nu am integrat documente, apendice, trimiteri la subsol și la bibliografii mărețe, preferând, ca în lucrările anterioare, citarea imediată, modernă, între paranteze. Pentru că omul este stilul, nu am putut evita accentele polemice.

Întotdeauna am tras foloase neprețuite de la urmașii pârscoveni ai Băcanilor: pe linie maternă – Elena Spătaru (n. 1932), fiica lui Vasile Ionescu, fiul lui Ghiță Ioan (n. 1844), fratele Sultanei, mama poetului, și fiica acesteia, Coca Spătaru-Macovei; pe latura paternă, trăiește în Pârscovul natal Marioara Voiculescu (Andrei), născută în 1948, fiica lui Teodor (1906-1995), fiul lui Filipache (1871-1955), fratele cel mare al lui Vasile Voiculescu. Pe

ele și pe descendenții lor îi asigurăm, și pe această cale, de mulțumirea și recunoștința noastră.

Până la el, poezia mistică lenevise în rutină și în stereotipii. De acum, ea trebuia să-și tragă izvoarele din străfundurile tradiției, pe când limpezimea undelor, din vorbirea arhaică și din graiul popular: „Nu numai rădăcinile orbecăind trudnice în pământ hrănesc pomul. Fără lumina și foile nestatornice, smulse de vânt, el se usucă” („Așchii de meditații”). Plin de duh, poetul se desfată, pierzându-se cu luciditate în mistica albă zidită în poemele sale. În acest fel își putea vedea ființa contaminată de suferințe, „ca o hartă umbrită de linii indicând o regiune vulcanică sau un deșert. Marile porunci pentru Adevăr și Dreptate, înaltele porniri către Bunătate și Jertfire de sine vin din adâncurile noastre primordiale, măcar tot din atât adânc cum vin egoismul orb, răutatea și minciuna, și ar trebui să fim buni cel puțin cât suntem răi, să fim vrednici cât suntem mincinoși, ca să fim întregi” (idem). Ca și Arghezi și Blaga, a militat împotriva uscăciunii, a fricii și a emfazei stilistice, a liricii lozincarde și schematică. I-au fost de mare ajutor cultura umanistă și cea științifică și, spre deosebire de ceilalți doi, a îmbrățișat modelul catehismului sătesc și pe mării teologi ai răsăritului, fideli filozofiei grecești. Hotărât și limpede în credința sa, a optat toată viața pentru o tradiție flexibilă de creștin autentic.

Cât timp ne va lumina flacăra vieții pe acest pământ, vom continua incursiunea noastră fascinantă și vom preamări trăsătura predominant binefăcătoare a ilustrului predecesor. Biografie romanțată, roman documentar, narațiune, eseu sau orice se vor grăbi unii să o numească, lucrarea noastră nu inventează nimic, încercând, totuși, să desprindă cât mai multe înțeleșuri dintr-o informație, dintr-un document, dintr-un text. Rolul lui Voiculescu

în cultura română este important, mergând spre clasicism și bizantism, dezvoltat în virtutea unei tradiții populare. Se află în moștenirea culturală voiculesciană un uriaș tezaur literar, istoric, mitologic, exprimare a unei adânci vocații de geniu, prin raportare la o iconografie emblematică și la matricea universală. Un fond neprețuit de taină și mister creștin asociat cu misterul călugărilor isihăști.

AUTORUL

Partea întâi
UN FIU ASCULTĂTOR, UN SOȚ
EXEMPLAR, UN TATĂ BUN
1884-1946

Capitolul 1

Ascendenții

Numele Pârscovului nu vine din mintea populației care a umplut neîntrerupt localitatea, ci de la slavii migratori spre sud, creștinați aici, dar puși în mișcare de o calamitate naturală mai severă sau de o amenințare militară superioară, totuși suficient de autoritari pentru a-și impune numele care face trimitere la blânda capră domestică și la părul ei. În vechime, Valea Pârscovului, de la izvorul Pârscovului până la confluența cu râul Buzău, era bogată în păduri, fânețe și locuri fertile, resursele naturale fiind cele care îi consacrau marea însemnătate acordată de Curtea Domnească, de boierii munteni și, mai cu seamă, de Episcopie. Chiar dacă nu curgeau lapte și miere, îndestularea venea aici și din drumurile comerciale care o stretăiau, legând Ardealul cu Bărăganul și porturile dunărene. O frunză de trifoi ar simboliza cel mai nimerit provinciile istorice ai căror negustori călcau neconținut răstavele Văii Pârscovului, fapt dovedit de numărul nesfârșit de piese arheologice descoperite în prezent de căutătorii de comori. Cu dealurile împădurite sau acoperite cu livezi și vii, cu hobăi umbroase pline de case și grădini, Pârscovul și valea care îi poartă numele formau un ținut încântător. Pășunile

pictate cu flori multicolore erau ulmate de turme de oi. După ce apa Pârscovului se împuțina în numeroase iazuri, se pierdea în undele neliniștite ale marelui râu.

Muntenii din Pârscov erau, cei mai mulți, agricultori pe loturi mici. Belșugul venea în podurile împroprietăriților în Bărăganul buzoian, prin trudă necruțătoare. Pe la Sfântul Gheorghe plecau cu plugul în căruță cale de 50-60 de kilometri. La Zăvoaia, Căldărești, Padina. Dormeau sub coviltir, făceau mămăligă pe pirostrieri, scoteau carne de la borcan. Țineau ouăle în mălai și brânza în saramură. Cele mai întunecate amintiri erau legate de prașila porumbului. După cules, lăsau recolta în grija unui cojan sau o cărau la cea mai apropiată gară. Se întovărășeau ca să închirieze un vagon de marfă, care putea sosi pe rampă noaptea, când începeau descărcarea, pentru a nu plăti „locație”. O catagrafie realizată în 1925 în parohia Pârscovul de Sus înregistra 50 la sută muncitori cu brațele și 40 la sută dispunând de atelaje agricole. Cei din urmă făceau și cărăușie. Zece din o sută erau meșteșugari, jumătate din ei, cu ucenici. Așadar, pârscovenii nu erau numai cu numele țărani mijlocași. Nu puțini se declarau „precupeți de starea a treia cu patentă”, cumpărând cu un preț și vânzând cu altul. Datorau statului a zecea parte din câștig. Îi întreceau în strânsură geambașii de animale din Afumați și samsarii de cereale din Vernești, mai experimentați și mai capitalizați. La înviorarea acestor îndeletniciri au contribuit ungurenii, asimilați sau băjenari. Agoniseala se baza nu numai pe muncă, ci și pe economie (zgârcenie), încât multe porecle au în componență termenii *cărpănos*, *roade-unghii*, *zgârie-brânză*, *cupit*. Într-o statistică economică a aceleiași parohii ortodoxe se consemnează multe animale: vaci, boi și oi. Caii și caprele nu creșteau prestigiul țaranului din Pârscov. Dimpotrivă. Ce

îi putea răzbi pe acești oameni inimoși? Numărul mare de copii sau vreo boală timpurie. Oboseala, niciodată. Filozofia vieții era culeasă empiric, din viața de toate zilele. Femeia întreținea solemnitatea sacră a sărbătorilor religioase. Bărbatul trăia în mijlocul realității care nu-i putea lipsi pe copii de hrană, îmbrăcăminte, lemne de foc. Și de un viitor.

Originea mai îndepărtată a familiei Voicu era, în jumătatea ei paternă, transilvană. Pe la 1835, atât Ion Voicu, din Siliștea Sibiului (cătunul Vale), cât și Ion Hogeș, din Țara Bârsei, după ce și-au luat banii pe turmele de oi, la Brăila și la Țarigrad, știind sau neștiind unul de celălalt, au băjenit pe Valea Buzăului și s-au căsătorit cu fete de negustori pârscoveni. Cei doi întemeietori aveau firi diferite. Voicu, blând, tăcut („mutulac”), îndeajuns de chipeș („frumușel”) încât s-o încante pe juna Marghioala Băcanu, în ciuda părinților, nu s-a putut obișnui cu rigorile comerțului și ale băcanilor startorniciți în miezul satului, între apa Pârscovului și Iazul Morilor, așa încât, dacă nu bătea dealul Gorgane în căutare de vânat, bătea drumul Brașovului, după marfă. Deseori aducea în traistă vreo carte, croind ușor, ușor o bibliotecă. Trăia într-o casă spațioasă, cu prispă și pridvor, alături de o soție care pune echilibrul în toate. Marghioala era fiica postelnicului Nicolae și a Arghirei Davidescu, poreclită Videanca, cu moșioară în Runcu – Oleșești. În 1849, postelnicul a trecut în lumea celor drepti, lăsând copiilor: Maria (Marghioala), Păuna, Anica și Ianache, „o casă cu tot coprinsul ei și 4 livezi de pruni, meri și peri”. Posesia acestei moșteniri (40 de pogoane), întărită și prin raportul starostelui episcop Constandin Dobrovici (5 decembrie 1853), a fost tulburată de pitarul Hristache Țigara, arendașul moșiei din Pârscov a Episcopiei Buzăului. Din acest motiv, moștenitorii sau

împuterniciții acestora (Voicu Băcanu, Mihai Cojocaru, C. Dobrovici și Manea Mihai) s-au adresat în iunie 1855 Judecătoria Buzău (din Gh.P., „Jurnal pârscovean”, p. 30). După trei ani de procese și expertize, tribunalul a hotărât ca Maria Voicu Băcanu să stăpânească respectivele livezi „tot cu plată din venit din 10 una”, însă în urma recursului făcut de Episcopie, Judecătoria Buzău stabilește în 1858 că moșia de 40 de pogoane aparține familiei Voicu Băcanu „cu drept de clacă, fără drept de moștenire”. Se decide și o taxă de 10 galbeni despăgubire (cheltuieli de judecată), hotărâre rămasă definitivă pe 4 septembrie 1859, la Curtea de Apel Secția II București. Față de această rezoluție, Ion Voicu Băcanu cere episcopului să fie iertat de plata celor 10 galbeni, invocând starea sa materială: om sărac cu șapte copii (Gh.P., „Jurnal pârscovean”), ceea ce Ministerul Cultelor acceptă. Cu toată străduința noastră nu am putut identifica decât trei copii ai Mariei Postelnicu Davidescu și ai lui Ion Voicu: Ion, Constantin și Costache. Cel dintâi, născut în 1841, a fost burlac și s-a prăpdit la vârsta de 54 de ani. Constantin, cu un an mai mic, a fost subofițer, apoi dirigintele Oficiului Telegrafic din Pârscov, găzduit de casa părintească. Era om de lume. S-a cununat civil la 53 de ani, cu Marioara Uța, din Tecuci, moașă comunală, și nu au avut urmași. Costache Voicu, căsătorit cu Sultana Ioan, în 1869, a administrat averea familiei până la sfârșitul vieții (10 octombrie 1916), la vârsta de 80 de ani. E posibil ca Marghioala și Ion Voicu să mai fi avut patru fete, căsătorite în alte localități, fapt bănuț de urmașii lor pârscoveni de astăzi.

Celălalt Ion, din Țara Bârsei, după ce a vândut oile la turci, a ajuns la locurile sfinte, fiind numit din acest motiv Hagiu. Era un bărbat scund și îndesat. S-a căsătorit cu Stoiana (Ana), o fată din renumita familie